

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
10/01377-6

Dato
06.10.2010

Jeg viser til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 23.09. d.å. der jeg blir bedt om å besvare 10 spørsmål.

1. Statsråden har flere ganger uttalt i media at han ikke kjente til de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet da departementet behandlet konsesjonssøknadene fra disse selskapene. Kjenner statsråden til om noen andre i Olje- og energidepartementet hadde kunnskap om disse bidragene da departementet behandlet konsesjonssøknadene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft?

Jeg kan bekrefte at jeg ikke ble orientert om pengestøtten som ble gitt fra de to kraftselskapene før jeg ble kjent med opplysningene 08.09.2010 gjennom offentliggjøringen fra Statistisk Sentralbyrå.

Min kontakt med de to selskapene er det redegjort grundig for i Olje- og energidepartementets brev av 24.09.2010 til Lovavdelingen i Justisdepartementet. Min redegjørelse er for øvrig inntatt i Lovavdelingens vurdering av habilitetsspørsmålet i brev til Olje- og energidepartementet av 05. d.m.

Etter hva jeg har fått opplyst ble Eidsiva Energi første gang trukket inn i det omtalte fornybarprosjektet i desember 2008. Pengestøtten ble fulgt opp på et senere tidspunkt. Troms Kraft involveres etter hva jeg har forstått først i august 2009.

I media har særlig to konsesjonssøknader vært omtalt. Det gjelder konsesjon for Fakken vindkraftanlegg og konsesjon for fjernvarmeanlegg i Gjøvik. Konsesjon for Fakken vindkraftanlegg ble meddelt i november 2008. Etersom Troms Kraft ikke ble trukket inn i fornybarprosjektet før i august 2009 finner jeg det lite hensiktsmessig å gå nærmere inn på konsesjonssaken om Fakken vindkraftanlegg i mine svar til komiteen. Det bør imidlertid nevnes at Olje- og energidepartementet stadfestet NVEs vedtak om utbygging av Fakken, samtidig som Miljøverndepartementet fattet vedtak om statlig reguleringsplan for vindkraftanlegget etter plan- og bygningsloven. Fjernvarmekonsesjonssaken omtales i svarene under spørsmålene 4,7 og 8.

Jeg skylder også å gjøre komiteen oppmerksom på at Olje- og energidepartementet til enhver tid har et stort antall saker til behandling knyttet til henholdsvis energiloven, industrikonsesjonsloven, vannressursloven og vassdragsreguleringsloven. Flere av disse sakene gjelder de to omtalte selskapene eller selskaper der de to selskapene har eierandeler. En nærmere redegjørelse av alle verserende og ferdigbehandlede saker som berører de to

selskapene på en eller annen måte, er gitt Lovavdelingen som underlagsmateriale for vurdering av habilitetsspørsmålet. Dette materialet vedlegges brevet her til komitéen.

Når det gjelder spørsmålet om andre i politisk ledelse i Olje- og energidepartementet hadde kunnskap om de økonomiske bidragene før saken ble kjent i forrige måned, vises det til de redegjørelsene som er gitt i brev m/vedlegg til Lovavdelingen.

2. Mener statsråden at andre statsråder med kjennskap til partistøtten burde ha informert ham om de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft til Senterpartiet?

Håndteringen av økonomiske bidrag til Senterpartiet ligger utenfor mitt ansvarsområde som olje- og energiminister.

Jeg har ingen annen kommentar til det enn at jeg ikke var kjent med denne partistøtten.

3. Ifølge media (VG 18. september 2010) ble det orientert om de økonomiske bidragene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft på Senterpartiets landsstyremøte 9. april 2010. Det har videre kommet frem at en statssekretær i Olje- og energidepartementet var til stede på dette landsstyremøtet. Kan statsråden bekrefte det?

Jeg kan bekrefte at statssekretær Hjørnegård var til stede på landsstyremøtet som observatør. Som observatør har statssekretæren ikke tilgang til sakspapirene. De blir ikke utsendt i forkant eller utdelt på møtet uten at en ber spesielt om det. Statssekretæren ba ikke om å få papirene. Støtten fra Eidsiva Energi var nevnt i fotnote d) til regnskapet for 2009 som ble behandlet på landsstyremøtet. Jeg viser til redegjørelsen fra statssekretær Hjørnegård i Olje- og energidepartementets brev av 24.09.2010 til Lovavdelingen. Denne redegjørelsen er i sin helhet inntatt i Lovavdelingens vurdering av habilitetsspørsmålet i brev av 05. d.m. til Olje- og energidepartementet.

4. Har denne statssekretæren deltatt på møter om konsesjonssøknadene fra Eidsiva Energi og Troms Kraft eller på annen vært involvert i konsesjonsbehandlingen?

Som påpekt i svaret til spørsmål 1 har departementet til behandling saker knyttet til et omfattende lovverk. I tillegg til det som kan betegnes som konsesjonssaker, omfatter saksområdet også blant annet saker som klager på nettariffer og anleggsbidrag etter energiloven og om tiltak i vassdrag etter vannressursloven. Av det som kan betegnes som konsesjonssaker involveres alltid politisk ledelse i de saker som har en rettslig ramme for faglig/politisk skjønn. Ved en gjennomgang av alle ferdigbehandlede saker i den aktuelle perioden som angår de to kraftselskapene på en eller annen måte, har statssekretæren for Eidsiva Energis vedkommende vært involvert i de 3 fjernvarmekonsesjonssakene og den ene kraftledningssaken som har vært behandlet i den aktuelle perioden.

Kraftledningssaken gjaldt klage på konsesjon til Eidsiva Nett AS for bygging og drift av luftledning i Øystre Slidre kommune. Eidsiva Nett AS hadde søkt alternativt om to luftledningstraséer og en trasé med delvis sjø- og jordkabel. NVEs vedtak ble påklaget av kommunene Vang og Øystre Slidre, Norges Naturvernforbund og en rekke grunneiere. Statssekretær Hjørnegård fikk henvendelser om saken på telefon blant annet fra Øystre Slidre

kommune og grunneiere, men deltok ikke på møtene i departementet verken med Øystre Slidre kommune eller med grunneierne. Departementet omgjorde NVEs vedtak slik at alternativet med delvis sjø- og jordkabel ble lagt til grunn. Natur- og miljøhensyn ble tillagt særskilt vekt ettersom kabelalternativet blant annet ivaretok hensynet til et viktig våtmarksområde som er en nasjonalt viktig naturtype av stor betydning for våtmarksfugl og med hekkeplass for traner.

Når det gjelder Troms Kraft har statssekretæren vært involvert i en forespørsel om forståelsen av en bruksrettskonsesjon i Bardufossen. Departementet konstaterte i svarbrev til Troms Kraft Produksjon AS 25.01.2010 at bruksrettskonsesjonen gjelder på ubegrenset tid, men begrenset til leieforholdets varighet. Departementet opplyste samtidig om at dersom leieforholdet med Statkraft forlenges, vil det ikke kreves ny konsesjonsbehandling. Statssekretæren deltok ikke i det møtet fagavdelingen avholdt med representanter for Troms Kraft Produksjon AS sommeren 2009 da saken ble reist.

5. Mener statsråden at pengegaver til Senterpartiet er uproblematisk gaver i forhold til statsrådets myndighetsutøvelse i Olje- og energidepartementet?

Jeg har som kjent ingen formelle posisjoner i Senterpartiet og deltar heller ikke på møter i sentralstyre eller arbeidsutvalg. Generelle spørsmål om pengegaver må derfor besvares av partiets valgte ledelse.

Jeg viser for øvrig til den vurdering Lovavdelingen har gitt av spørsmålet om partistøtte i tilknytning til myndighetsutøvelse.

6. Direktør i Eidsiva Energi, Ola Mørkved Rinnan, sa til Bergens Tidende 16. september at han var "litt betenkt på å trekkje inn eit politisk parti, men i ettertid kan eg seie at vi fekk bra valuta for pengane". Hva er statsrådets kommentar til dette utsagnet?

Jeg kan ikke kommentere utsagnet nærmere. Direktør Mørkved Rinnan må selv være nærmest til å kommentere sitt eget utsagn.

Når det gjelder Eidsiva Energis befatning med mitt departement i denne perioden, viser jeg til mitt svar under spørsmål 1.

7. Hva var bakgrunnen for at departementet valgte å nekte Daimyo Rindi Energi AS å starte opp med byggearbeider i klagesaken i strid med NVEs vurderinger?

Eidsiva Bioenergi ba i sin klage datert 04.09.2009 om at vedtaket om å gi Daimyo Rindi Energi AS konsesjon ble gitt oppsettende virkning til endelig vedtak i saken forelå. NVE hadde tidligere behandlet samme anmodning fra Eidsiva, men ga i brev av 17.08.2009 avslag på begjæringen. Det er å bemerke at NVEs avslag dermed faktisk ble fattet før konsesjonsvedtaket ble påklaget.

NVE oversendte klagesaken til Olje- og energidepartementet for sluttbehandling 02.10.2009. Det var en meget omfattende og detaljert klage (55 sider + vedlegg), og svært forskjellig fra andre klagesaker departementet har behandlet om fjernvarmekonsesjoner. Fra klagers side ble det pekt på en rekke forhold som kunne tilsi at NVEs vedtak burde oppheves. Flere anførsler

omhandlet vedtakets gyldighet. Eidsiva hevdet at NVE hadde lagt til grunn feil faktisk grunnlag i konsesjonsvedtaket. Det ble hevdet at NVE ikke hadde foretatt en forsvarlig saksbehandling, og at vedtaket av den grunn var ugyldig. Klager mente at Daimyo Rindi Energi AS måtte følge regelverket om offentlige anskaffelser. Det ble anført at Eidsivas prosjekt hadde et vesentlig større kundegrunnlag og at investerings- og driftkostnadene som lå til grunn for NVEs førsteinstansvedtak for Daimyo Rindi Energi AS' anlegg var underestimert.

Departementet har de senere år behandlet en rekke klager på tildeling av fjernvarmekonsesjoner der klagene i all hovedsak har kommet fra én og samme interesseorganisasjon – Norsk Teknologi. Organisasjonen har fremmet anførsler stort sett knyttet til tolkning og anvendelse av energilovens bestemmelser. Norsk Teknologi sto som klager i 2 av de omtalte fjernvarmekonsesjonssakene. I begge sakene stadfestet departementet NVEs vedtak. I disse sakene har det aldri vært begjært oppsettende virkning. Kun i et par saker har NVEs vedtak blitt påklaget av konkurrerende søkere i samme konsesjonsområde. Den ene av disse sakene var klagen fra Eidsiva Bioenergi AS om fjernvarmekonsesjonen på Gjøvik.

I tilfeller med konkurrerende søkere som i Gjøvik-saken, vil det fremstå som uheldig at fysiske arbeider blir satt i gang før endelig konsesjonsvedtak foreligger. Olje- og energidepartementet kan da også etter forvaltningsloven på eget grunnlag fatte vedtak om utsatt iverksetting.

I tillegg til den omfattende klagen som i dette tilfellet skulle tas under behandling, vurderte departementet det som sannsynlig at fysiske arbeider ville bli satt i gang før endelig konsesjonsvedtak ville foreligge. Gjøvik kommune var svært interessert i å få en avgjørelse på hvem som skulle stå for fjernvarmeutbyggingen, da det bl.a. skulle foretas oppgradering av Storgata, og også foretas andre fysiske anleggsarbeider i sentrum. Departementet kunne ikke se at private eller offentlige interesser ville bli skadelidende i en slik grad at ikke gjennomføringen av vedtaket kunne utsettes i påvente av en avgjørelse i klagesaken. Av den grunn fattet departementet vedtak om utsatt iverksetting 17.11.2009. Departementet presiserer at det på det tidspunktet ikke var tatt noe standpunkt til sakens realitet eller foretatt noen vurderinger av klagerens anførsler.

Kort tid etter spørsmålet om oppsettende virkning var avgjort, og etter avholdt møte med Daimyo Rindi Energi AS, mottok OED en anmodning fra selskapet om å få tillatelse til å legge fjernvarmerør i Storgata i forbindelse med eventuelle kommunale gravearbeider som skulle skje på ettervinteren. I tillegg var det et ønske om å legge et snøsmelleanlegg i Storgata som måtte knyttes til en fyrkjele, og søknaden gjaldt derfor også ledningen fra selskapets oljefyrkjele på Hunton til Brennerigata. Dersom Eidsiva skulle vinne fram med sin klage, mente Daimyo Rindi Energi AS at Eidsiva uansett kunne overta og kjøpe de installerte fjernvarmerørene. Eidsiva bemerket på departementets forespørsel at det forelå en annen trasé for Eidsivas prosjekt, og at Eidsiva ikke ville ha behov for disse rørene dersom selskapet skulle få medhold i sin klage og få tildelt konsesjonen. Departementet fikk også opplyst fra Gjøvik kommune at disse gravearbeidene tidligst ville starte opp i siste halvdel av mai 2010. Departementet fant ut fra de opplysninger som ble lagt frem fra partene og Gjøvik kommune, ikke grunnlag for å endre sitt vedtak om utsatt iverksettelse.

8. Hvilke møter ble avholdt mellom partene og hvilke problemstillinger ble tatt opp?

12.11.2009 hadde statssekretær Sigrid Hjørnegård møte med Eidsiva Bioenergi AS og selskapets advokat. Representanter fra fagavdelingen deltok på møtet. Det ble i hovedtrekk lagt frem en nærmere redegjørelse for klageanførlene fra klagers (Eidsivas) side. I tråd med vanlig praksis ble det fra departementets side bekreftet at det klageren hadde anført var notert, men at ingenting kunne sies om utfall av saken. Eidsivas begjæring om utsatt iverksetting av vedtaket ble gjentatt under møtet, og det ble fra fagavdelingens side informert om at begjæringen skulle bli behandlet innen kort tid.

24.11.2009 hadde statssekretær Sigrid Hjørnegård møte med representanter for Daimyo Rindi Energi AS. Representanter fra fagavdelingen deltok på møtet. Det ble gitt en nærmere redegjørelse om selskapets prosjekt som hadde fått konsesjon og deres syn på klagesaken. Daimyo Rindi Energi AS opplyste at selskapet var uenig i departementets vedtak av 17.11.2009 om utsatt iverksetting. Fra departementets side ble det informert om bakgrunn og grunnlag for vedtaket, men det ble understreket at vedtaket om utsatt iverksetting ikke hadde noen betydning for realitetsbehandlingen av klagen.

09.02.2010 hadde statssekretær Sigrid Hjørnegård møte med representanter fra Gjøvik kommune. Representanter fra fagavdelingen deltok på møtet. Kommunen orienterte om planer for større prosjekter og investeringer i infrastruktur i sentrum. Det var ønske om å få realisert en fjernvarmeordning. Det ble opplyst at kommunens energiplan skulle revideres. Kommunen var opptatt av at det ble fattet en avgjørelse, slik at den visste hvilket prosjekt den skulle forholde seg til og planlegge ut fra.

9. I innslaget fremkommer det påstander om at Daimyo Rindi Energi AS under behandlingen av klagesaken følte seg motarbeidet fra politisk hold og derfor valgte å selge seg ut mens de fortsatt kunne dekke kostnadene. Hva er statsrådets synspunkter på de påstander som fremsettes?

Jeg finner her grunn til å slå fast at Daimyo Rindi Energi AS ikke hadde noen grunn til å føle seg motarbeidet fra politisk hold i mitt departement. Det ble avholdt ett møte med selskapet i departementet slik som tilfellet også var for klagerens vedkommende og for kommunen. På møtet med Daimyo Rindi Energi AS ble det fra departementets side gitt klart uttrykk for at vedtaket om utsatt iverksetting ikke hadde noen betydning for realitetsbehandlingen av klagen. Selskapets søknad etter avholdt møte om legging av fjernvarmerør i Storgata i Gjøvik ble behandlet fullt ut i tråd med forvaltningslovens bestemmelser. Departementet kunne ikke se at private eller offentlige interesser ville være skadelidende i en slik grad at ikke gjennomføring kunne utsettes i påvente av en avgjørelse av klagesaken.

Når det gjelder den nærmere gjennomgang av departementets saksbehandling av fjernvarmeanlegget i Gjøvik, vises det til svar på spørsmål 7.

10. Har statsråden eller øvrig politisk ledelse diskutert forhold rundt Eidsiva Energi med andre medlemmer av Senterpartiet i formelle eller uformelle sammenhenger?

Verken jeg eller andre i politisk ledelse kan vise til noen konkrete anledninger, men jeg kan ikke utelukke at medlemmer av partiet som er opptatt av bioenergi har tatt opp saker som også

involverer Eidsiva Energi med noen i politisk ledelse. For øvrig viser jeg til redegjørelsene i brev m/vedlegg til Lovavdelingen.

Med hilsen

Terje Riis-Johansen